

Avizul Comitetului Economic și Social European privind metoda comunitară pentru o UEM democratică și socială

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 013/07)

Raportor: doamna Gabriele BISCHOFF

La 19 februarie 2015, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă privind

„Metoda comunitară pentru o UEM democratică și socială”

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 iulie 2015.

În cea de a 510-a sesiune plenară, care a avut loc la 16 și 17 septembrie 2015 (ședința din 17 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 161 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 10 abțineri.

„UE trebuie să fie o comunitate a cetățenilor și nu a băncilor. Sistemul ei de operare este democrația, viitorul ei este justiția socială ⁽¹⁾.”

1. Concluzii și recomandări

1.1. Stabilizarea uniunii economice și monetare (UEM) este posibilă doar dacă se rectifică deficiențele arhitecturii UEM și se realizează reforme de anvergură; acest lucru presupune modificarea tratatelor în cadrul unei convenții. Deoarece acest lucru este puțin probabil înainte de 2018, până atunci trebuie luate alte măsuri pentru ca UEM să devină mai democratică și mai socială în limitele tratatelor în vigoare și pentru a asigura respectarea normelor impuse.

1.2. Cu cât continuă mai mult politica de austeritate actuală, care vizează în primul rând reducerea cheltuielilor, fără să aibă un program de investiții eficace care să genereze venituri prin creștere economică, coeziune socială și solidaritate, cu atât este din ce în ce mai clar că adâncirea inegalităților sociale periclitează integrarea economică și prosperitatea Europei.

1.3. Prin urmare, menținerea cursului actual nu poate fi o opțiune. În schimb, trebuie consolidată coeziunea socială, politică și economică pentru a evita destrămarea zonei euro. CESE este de părere că, în vederea asigurării convergenței necesare, trebuie acordată mai multă atenție divergențelor în cadrul economiilor naționale și că sunt necesare reforme structurale echilibrate în aceste țări, în conformitate cu cerințele unei uniuni monetare și în conformitate cu cerințele naționale. În plus, CESE consideră indispensabilă o gestionare a cererii pe termen scurt.

1.4. CESE pledează pentru o „parlamentarizare” mai puternică a zonei euro, cu o comisie a PE din care să facă parte toți deputații din zona euro și cei din țările care doresc să adere la zona euro (26 de state membre), alături de o mai bună coordonare a deputaților de la nivel național din zona euro pe teme legate de UEM (COSAC+). Acest lucru poate fi abordat într-un interval de timp relativ scurt.

1.5. CESE atrage atenția că unele dintre obiectivele economice ale *gubernanței economice* din ultimii ani ar trebui armonizate mai bine cu obiectivele sociale ale UE stipulate la articolul 4 alineatul (2) din TFUE; trebuie soluționate eventualele conflicte dintre obiectivele economice și sociale. Conform clauzei sociale orizontale, toate acțiunile în cadrul semestrului european trebuie să facă obiectul unei evaluări a *impactului social*. Rezultatele acestora ar trebui publicate și discutate atât la nivel național, cât și la nivel european. CESE poate contribui în acest sens în cadrul competențelor sale.

⁽¹⁾ Heribert Prantl, *Europa – Traum oder Alptraum* («Europa – vis sau coșmar»), prezentare la Ludwigsburg, la 14 iulie 2013.

1.6. Depășirea diferențelor în funcționarea piețelor forței de muncă, a sistemelor de stabilire a salariilor și a sistemelor de protecție socială are un rol important pentru o UEM democratică și socială.

1.7. CESE este convins că un dialog pe teme macroeconomice în zona euro (MED-EURO) poate contribui în mod decisiv la o dezvoltare democratică și socială a UEM; rezultatele și concluziile acestui dialog trebuie avute în vedere atât la elaborarea analizei anuale a creșterii, cât și la tabloul de bord și recomandările specifice fiecărei țări.

2. Provocări și criterii pentru o UEM democratică și socială

2.1. CESE a emis mai multe avize cu propuneri specifice privind modul în care UEM ar putea fi mai bine conceput. În timp ce unele dintre aceste avize sunt scenarii pentru viitor, prezentul aviz prezintă propuneri privind dezvoltarea democratică și socială a UEM în cadrul metodei comunitare cât mai curând posibil, astfel încât să se consolideze reziliența democratică și să se îndeplinească obligațiile sociale prevăzute în tratate. Înainte de 2018 este foarte puțin probabil să se realizeze etape importante în vederea modificării tratatelor. În același timp, este prezentă preocuparea că instrumentele interguvernamentale, în special pactul bugetar, subminează metoda comunitară și adâncesc diviziunea Europei ⁽²⁾. Cu cât continuă mai mult politica de austeritate actuală, care vizează în primul rând reducerea cheltuielilor, fără să aibă un program de investiții eficace care să genereze venituri prin creștere economică, coeziune socială și solidaritate, cu atât este din ce în ce mai clar că adâncirea inegalităților sociale periclitează integrarea economică și prosperitatea Europei.

2.2. Criza din zona euro a scos la iveală deficiențele de elaborare a uniunii monetare. Întrucât, încă de la început, nu s-a reușit coordonarea politicilor economice naționale, membrii comunității monetare au evoluat diferit din multe puncte de vedere ⁽³⁾.

2.3. În timpul crizei, metoda interguvernamentală a fost singura posibilitate de a decide rapid asupra unor instrumente importante ale UEM, ca de exemplu Pactul fiscal, deoarece unele state membre nu ar fi fost de acord cu modificarea tratatului. Pe de o parte, în timpul crizei au fost îmbunătățite unele instrumente. Pe de altă parte, există un consens asupra faptului că nu au fost suficiente controlul parlamentar al structurii și monitorizarea parlamentară a UEM. Acest lucru trebuie modificat în sensul unei politici de integrare coerente. Prin urmare, grupul miniștrilor de externe ⁽⁴⁾ recomandă, încă din 2012, ca în toate acțiunile să se asigure „legitimătatea democratică și responsabilitatea deplină” și, astfel, cooperarea dintre Parlamentul European și parlamentele naționale să fie intensificată ⁽⁵⁾. Comisia Europeană propune în nota sa de reflecție privind o UEM mai aprofundată ca această cooperare să se bazeze pe cadrul juridic și instituțional al tratatelor. Eurogrupul poate continua apoi cu măsuri specifice, cu condiția ca aceste măsuri să fie deschise tuturor statelor membre.

2.4. În cadrul politicii europene sunt puse în aplicare din ce în ce mai multe soluții interguvernamentale, cum ar fi pactul bugetar, crescând astfel riscul de a crea un sistem paralel guvernat de dreptul internațional. Raportul Van Rompuy, publicat în decembrie 2012, a subliniat importanța unei viziuni comune pentru a realiza reforme majore. În plus, este nevoie de mai multă coeziune socială, de o participare puternică a Parlamentului European și a parlamentelor naționale și de un dialog reînnoit cu partenerii sociali. De altfel, și asumarea responsabilității de către statele membre ar trebui ameliorată. Președintele de atunci al Consiliului ⁽⁶⁾ a inclus astfel în dezbateri dimensiunea socială și rolul special al partenerilor sociali; anterior, dezbaterile urmăreau cu precădere chestiuni economice și bugetare, precum și lipsa de legitimitate democratică.

⁽²⁾ *The EP, the Fiscal compact and the EU-institutions: a 'critical engagement'* („PE, pactul bugetar și instituțiile UE: o «implicare critică»”), Elmar Brok (PPE-DE), Roberto Gualtieri (S&D-IT) și Guy Verhofstadt (ALDE-BE).

⁽³⁾ Comisia Europeană: *Employment and Social Developments in Europe 2014* („Ocuparea forței de muncă și evoluțiile sociale în Europa în 2014”), 15 ianuarie 2015, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7736>

⁽⁴⁾ Raport publicat la 17 septembrie 2012 al Grupului privind viitorul Europei, format din miniștrii afacerilor externe din Belgia, Danemarca, Germania, Franța, Italia, Luxemburg, Țările de Jos, Austria, Polonia, Portugalia și Spania.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, p. 2.

⁽⁶⁾ În strânsă cooperare cu președinții Barroso, Draghi și Juncker.

2.5. După alegerile pentru PE din 2014 și consolidarea astfel obținută a poziției președintelui Comisiei prin alegeri democratice, s-au formulat noi propuneri de dezbatere:

(a) nota de analiză intitulată *Preparing for Next Steps on Better Economic Governance in the Euro Area* („Pregătirea pentru următoarele etape ale guvernancei economice îmbunătățite în zona euro”) ⁽⁷⁾ prezentată de cei patru președinți la 12 februarie 2015;

(b) raportul celor cinci președinți pe tema „Finalizarea uniunii economice și monetare europene” din 22 iunie 2015 ⁽⁸⁾.

2.6. CESE ia notă de aceste propuneri și va evalua în ce măsură conceptul lor de dezvoltare a „guvernancei economice” contribuie la realizarea unei uniuni sociale, democratice, solidare și politice care garantează participarea democratică a cetățenilor Uniunii și a partenerilor sociali.

2.7. CESE consideră că Uniunea economică și monetară (UEM) necesită mai degrabă consolidarea reală a cooperării intracomunitare, așa cum a fost schițat și în proiectul Comisiei. Pe baza acestei cooperări – prin extinderea cererii, în loc să fie sufocată – ar putea fi alinate capacitățile economice ale diferitelor țări în contextul unei economii în creștere și mai prospere. Aceasta include o armonizare în sensul progresului a standardelor sociale și a drepturilor lucrătorilor.

2.8. Coexistența metodei comunitare, a inițiativelor interguvernamentale (cum ar fi pactul bugetar) și a unor forme intermediare prin funcții de supraveghere de către Comisie sau Curtea de Justiție a Uniunii Europene în aplicarea acordurilor interstatuale produce o nouă confuzie în ceea ce privește actorii, legitimitatea și responsabilitatea acestora. Astfel nu se pot asigura transparența și controlul democratic deplin. Această situație a dat naștere la numeroase critici. În timpul crizei s-a acordat prioritate soluțiilor rapide, întotdeauna cu scopul declarat ca acordurile internaționale să fie transferate ulterior la metoda comunitară. Conform celor cinci președinți, acest lucru nu se va schimba până în 2018. Conform calendarului acestora, problema democratizării depline a UEM va fi din nou amânată; chestiunea uniunii politice nu beneficiază de suficientă atenție în raportul lor. Până atunci, dialogul în cadrul semestrului european dintre PE, Consiliu și Eurogrup, precum și dintre parlamentele naționale și Comisie, respectiv dintre parlamentarii naționali și deputații din Parlamentul European (COSAC), ar trebui să ducă la creșterea încrederii și la acțiuni comune. În acest context, CESE subliniază că un dialog consolidat nu poate înlocui politica de integrare. Metoda comunitară trebuie din nou consolidată și să devină fundamentul unei UEM funcționale, înlocuind diferitele regimuri juridice coexistente în temeiul dreptului internațional.

3. O mai bună guvernare a UEM prin sporirea participării, a transparenței și a responsabilității

3.1. O mai mare implicare a partenerilor sociali ar putea contribui la o mai bună guvernare a UEM, iar dialogul structurat cu societatea civilă contribuie la îmbunătățirea rezilienței democratice. CESE este pregătit să joace un rol specific și să-și pună la dispoziție experiența și resursele, așa cum a făcut-o și în cazul Strategiei Europa 2020 ⁽⁹⁾.

3.2. Chestiunea „responsabilității”, în special a partenerilor sociali, astfel cum a fost menționată de președintele Van Rompuy, va fi mult mai dificilă, deoarece partenerii sociali, spre deosebire de guverne, nu au fost implicați suficient până în prezent în formularea obiectivelor/instrumentelor de guvernare economică. Cum pot fi încurajați să participe la formularea unei politici asupra căreia au un impact redus? În calitate de parteneri sociali și actori economici, ei influențează în mod semnificativ nivelul și stabilitatea prețurilor, pentru care UEM constituie cadrul global pentru diferitele lor sisteme de formare a salariilor și de structură a pieței forței de muncă și a politicii sociale.

⁽⁷⁾ *Preparing for Next Steps on Better Economic Governance in the Euro Area* („Pregătirea pentru următoarele etape ale guvernancei economice îmbunătățite în zona euro”), notă de analiză prezentată de Jean-Claude Juncker în strânsă cooperare cu Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem și Mario Draghi la reuniunea informală a Consiliului European din 12 februarie 2015.

⁽⁸⁾ Raportul celor cinci președinți: *Die Wirtschafts- und Währungsunion Europas vollenden* („Finalizarea Uniunii economice și monetare europene”), http://ec.europa.eu/priorities/economic-monetary-union/docs/5-presidents-report_de.pdf

⁽⁹⁾ Avizul CESE pe tema „Bilanțul Strategiei Europa 2020” (JO C 12, 15.1.2015, p. 105).

3.3. În 2013, Comisia a prezentat o comunicare privind dimensiunea socială a UEM ⁽¹⁰⁾, în care a abordat preocupările actorilor societății civile. Evoluțiile economice „problematic” trebuie identificate și eliminate din timp, deoarece inegalitățile sociale persistente ar putea periclita stabilitatea financiară și economică a UEM. Din dezbaterile ulterioare a reieșit că există două școli de gândire. Una dintre școli pornește de la premisa că dimensiunea socială a UEM este un pilon suplimentar opțional, care, spre deosebire de procedurile de guvernare economică și bugetară, are un caracter voluntar. Cealaltă școală, reprezentată și de CESE, arată că, în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) din TFUE, unele obiective economice sunt contradictorii cu obiectivele sociale ale UE, și că acest conflict de obiective trebuie făcut cunoscut și eliminat.

3.4. Comisia intenționează să-i implice mai mult pe partenerii sociali și să conducă un schimb de opinii cu privire la evoluția salariilor și negocierile colective. Comisia a luat deja o serie de măsuri în acest sens. Pe de altă parte, ea dorește să se consulte cu partenerii sociali cu privire la semestrul european și solicită o mai mare implicare a partenerilor sociali din statele membre. La rândul său, CESE a formulat propuneri concrete care vizează implicarea partenerilor sociali în guvernarea economică (SOC/507) ⁽¹¹⁾. Cel puțin noua repartizare a responsabilităților în cadrul Comisiei, în special în ceea ce privește competența extinsă a vicepreședintelui Dombrovskis, poate fi un indiciu că se va acorda mai multă atenție participării partenerilor sociali.

4. Propuneri și evaluare

4.1. Raportul președinților

4.1.1. CESE pornește de la premisa că raportul „Finalizarea uniunii economice și monetare europene” ⁽¹²⁾, prezentat la 22 iunie 2015 de către cei cinci președinți ⁽¹³⁾, reprezintă principiul călăuzitor al dezvoltării viitoare a structurilor de guvernare economică în Europa. CESE este de părere că, din cauza dezechilibrelor persistente și pentru sădirea încrederii, este necesară o guvernare economică mai eficientă și mai democratică, în special în zona euro ⁽¹⁴⁾. Însă analiza pornește de la premise parțial incorecte, ceea ce duce la concluzii problematice, în ciuda existenței unor puncte corecte; fără o schimbare de direcție, va continua politica de austeritate și, prin urmare, politica de reduceri salariale și de prestații sociale. Deși este recunoscut faptul că nu au fost încă îndeplinite condițiile minime pentru viabilitatea pe termen lung a UEM, creșterea economică recomandată și instituționalizarea de durată a politicii anticriză de până acum trebuie însă continuată. CESE consideră că aceasta este o contradicție.

4.1.2. Situația economică actuală catastrofală din zona euro (inclusiv în comparație cu SUA, Japonia) nu se impută politicii anticriză persistente, ci lipsei de competitivitate a unor state membre cauzată de evoluțiile salariale divergente și deficitele publice. CESE regretă că provocările pe termen scurt pentru politica macroeconomică, precum inflația și deflația și lipsa unei politici anticiclice începând cu 2010, precum și diminuarea cererii sunt ignorate și că se continuă aplicarea unei politici de adaptare asimetrice. Problema de bază care a devenit evidentă în timpul crizei, dat fiind că, spre deosebire de Statele Unite, Japonia și Regatul Unit, în zona euro în ansamblu lipsește un „creditor de ultimă instanță”, a fost, din păcate, complet ignorată de cei cinci președinți.

4.1.3. Nu se au deloc în vedere abordările diferite ale băncilor centrale, care au dus la o redresare relativ rapidă în SUA și Regatul Unit, însă în Europa au agravat situația. În locul unei politici de stabilizare anticiclice, instrumentele de guvernare economică existente trebuie consolidate prin intermediul consiliilor de competitivitate naționale care vizează reducerea gradului de îndatorare (*deleveraging*) și o evoluție a salariilor orientată spre productivitate. CESE regretă că nu a fost utilizată oportunitatea de a examina viabilitatea pe termen lung a bazelor legislației existente și de a le completa cu o perspectivă paneuropeană mai profundă.

⁽¹⁰⁾ COM(2013) 690 final: „Consolidarea dimensiunii sociale a uniunii economice și monetare”.

⁽¹¹⁾ Avizul CESE pe tema „Structura și organizarea dialogului social în contextul unei veritabile uniuni economice și monetare (UEM)” (JO C 458, 19.12.2014, p. 1).

⁽¹²⁾ A se vedea nota de subsol 8. În continuare vor fi abordate numai temele din raport relevante pentru prezentul aviz.

⁽¹³⁾ Președintele Comisiei Europene, președintele Consiliului European, președintele Parlamentului European, președintele Eurogrupului și președintele Băncii Centrale Europene.

⁽¹⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Finalizarea UEM: pilonul politic” (JO C 332, 8.10.2015, p. 8).

4.1.4. CESE regretă faptul că președinții consideră că dezvoltarea economică mult mai slabă decât se preconizase este cauzată doar de faptul că noile mecanisme de guvernare economică, precum și programele de ajustare ale țărilor aflate în situații de criză, nu au fost elaborate și puse în aplicare în mod satisfăcător. Accentul prea mare pe reformele structurale și pe competitivitatea prețurilor din statele membre pentru realizarea uniunii economice (capitolul 1) nu ține seama de faptul că reformele structurale și formarea salariilor fac obiectul unor negocieri constante și soluții la nivel local, care se bazează pe principii democratice. Astfel, cei cinci președinți sunt actori externi care vor ca statele membre să se alinieze mai strict la criteriile de referință definite aleatoriu, fără a consolida legitimitatea democratică și fără a crea responsabilitate.

4.1.5. Prin urmare, CESE este preocupat de faptul că lipsa perspectivei pentru o uniune fiscală deplină în raport va dăuna legitimității zonei euro în statele membre, mai ales pentru că menținerea cursului nu va îmbunătăți prosperitatea economică a ansamblului cetățenilor săi, iar perspectiva națională va prevala în continuare. În opinia CESE, măsurile propuse de integrare a piețelor forței de muncă și a sistemelor sociale nu sunt deloc suficiente, printre altele deoarece, contrar retoricii președinților de a avea un „rating social AAA” pentru zona euro, acestora li se acordă o importanță secundară. CESE consideră că dezvoltarea unei uniuni sociale este un element integrat al unei UEM democratice și sociale, și nu doar o anexă.

4.2. Analiza Bruegel și propuneri ⁽¹⁵⁾

4.2.1. Grupul de reflecție european Bruegel observă că, încă de la început, UEM s-a caracterizat prin diferențe semnificative din punct de vedere economic, social și politic, care au dus la greșeli politice în statele membre și la o guvernare economică europeană necorespunzătoare. În raport se propune o reformă a guvernării economice în domeniul uniunii bancare și al supravegherii macroprudențiale a sectorului financiar, prevenirea unor divergențe puternice ale costurilor unitare ale muncii și a unei guvernări fiscale, care, în cazul unei crize bancare și a creditelor, pot asigura sustenabilitatea bugetelor membrilor și disponibilitatea resurselor. CESE a prezentat recent propuneri similare în avizele sale ⁽¹⁶⁾.

4.2.2. Fluxurile de capital din țările cu excedent au condus la supraîncălzire în țările cu deficit și, în consecință, la creșteri salariale nominale. Până în prezent s-a acordat prea puțină atenție dezechilibrelor financiare. Acest lucru este în contrast cu intenția de a avea o integrare mai profundă.

4.2.3. Politica fiscală prociclică 2011-2013 și absența unei politici fiscale anticiclice în 2014 au agravat dificultățile sociale în mod inutil ⁽¹⁷⁾. Prin urmare, pe lângă reformele structurale necesare, politicile ar trebui să ofere oamenilor și perspective, de exemplu prin instaurarea unui mediu favorabil pentru investiții private, în vederea recreării de locuri de muncă pe termen lung. De aceea, politica trebuie să ia măsuri de consolidare a competitivității, pentru a genera venituri și prosperitate, garantând stabilitate socială pentru toți. Prin urmare, CESE este de acord cu concluzia că, pe termen scurt, cererea economică și inflația trebuie majorate de urgență. În plus, BCE trebuie degrevat de sarcinile generate de politica fiscală și de ajustare a costurilor unitare ale forței de muncă, care nu intră în mandatul său, însă pe care le exercită *de facto* din cauza lipsei de acțiune politică a celorlalte instituții.

4.2.4. În opinia CESE, ar trebui să se intensifice eforturile pentru a aborda probleme fundamentale de legitimitate democratică. CESE sprijină cu fermitate „parlamentarizarea” deplină a zonei euro (o mare comisie a PE, care să-i includă pe toți membrii parlamentelor din UEM și pe cei care doresc să adere la zona euro). De asemenea, în cadrul COSAC trebuie îmbunătățită coordonarea dintre membrii parlamentelor din zona euro pe teme legate de UEM ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ André Sapir, Guntram B. Wolff: *Euro-area governance: what to reform and how to do it*, 27 februarie 2015, <http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/870-euro-area-governance-what-to-reform-and-how-to-do-it>

⁽¹⁶⁾ Avizele CESE pe tema „Finalizarea UEM – propunerile Comitetului Economic și Social European pentru viitoarea legislatură europeană” (JO C 451, 16.12.2014, p. 10) și pe tema „Finalizarea UEM: pilonul politic” (JO C 332, 8.10.2015, p. 8).

⁽¹⁷⁾ Zsolt Darvas și Olga Tschekassin: *Poor and under pressure: the social impact of Europe's fiscal consolidation*, Bruegel Policy Contribution 2015/04, martie 2015.

⁽¹⁸⁾ A se vedea nota de subsol 14.

4.2.5. În 2014, COSAC a arătat că multe parlamente nu sunt încă suficient de implicate, și și-a exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că legătura dintre cetățeni și UE este deteriorată. COSAC invită Comisia și Consiliul să colaboreze cu membrii parlamentelor pentru a aborda situația cu propuneri concrete ⁽¹⁹⁾. Formele de participare prevăzute la articolul 13 din pactul bugetar reprezintă pași în direcția cea bună, dar nu ajung pentru o reală „parlamentarizare”.

4.3. Mai multă responsabilitate din partea tuturor operatorilor economici

4.3.1. Depășirea diferențelor în funcționarea piețelor forței de muncă, a sistemelor de stabilire a salariilor și a sistemelor de protecție socială are un rol important pentru o UEM democratică și socială. Un sistem federal cu o piață europeană a forței de muncă uniformă, alături de instituții și sisteme de prestații sociale uniforme comparative cu cele din SUA, nu par a fi realizabile pe termen scurt. În plus, procedura privind dezechilibrele macroeconomice (PDM) trebuie consolidată simetric, iar partenerii sociali implicați.

4.3.2. CESE atrage atenția că unele dintre obiectivele economice ale *guvernanței economice* din ultimii ani ar trebui armonizate mai bine cu obiectivele sociale ale UE stipulate la articolul 4 alineatul (2) din TFUE; trebuie soluționate eventualele conflicte dintre obiectivele economice și sociale. Conform clauzei sociale orizontale, toate acțiunile în cadrul semestrului european trebuie să facă obiectul unei *evaluări a impactului* social, ale cărei rezultate vor fi publicate și discutate atât la nivel național, cât și la nivel european. CESE poate contribui în acest sens, în cadrul competențelor sale.

4.3.3. Pe de altă parte, raportul celor cinci președinți vorbește despre o uniune politică, financiară și fiscală și nu menționează uniunea socială. Trebuie să consolidăm modelul european, unic în felul său; acesta nu este însă nici măcar menționat. Este adevărat că se folosește imaginea unui rating social AAA; calea prin care se dorește realizarea sa în cadrul unei UEM mai profunde rămâne însă foarte vagă. Aspectele sociale sunt abordate cel mult în mod complementar sau în contextul unei mobilități crescute a piețelor forței de muncă din statele membre. Elementele-cheie sunt un nivel minim de protecție socială, sisteme sociale eficiente în statele membre, precum și noi inițiative de „flexicuritate”, fără a furniza explicații mai ample.

4.3.4. Guvernele statelor membre au o responsabilitate importantă pentru dezvoltarea în continuare a unei UEM democratice și sociale. Același lucru este valabil pentru partenerii sociali, atât la nivel național, cât și la nivel european, pentru care UEM constituie un cadru global pentru diferitele sisteme de formare a salariilor și pentru structura pieței forței de muncă și a politicii sociale. În calitate de actori economici și sociali, ei decid în mare măsură cu privire la respectarea obiectivului comun de stabilitate a UEM.

4.3.5. CESE reiterează că o uniune monetară cu evoluții diferite ale prețurilor și ale salariilor în statele membre duce inevitabil la dezechilibre între regiunile aceleiași zone monetare, în care șocurile externe pot genera crize sociale și politice, sporind în continuare divergențele ⁽²⁰⁾. De aceea, CESE consideră că este inevitabilă o dezbatere serioasă privind o arhitectură solidă a UEM, implicând un consens în ceea ce privește obiectivele economice și sociale, precum și guvernanța convenită ⁽²¹⁾. CESE concluzionează că dialogul macroeconomic al UE necesită o consolidare și aprofundare în interiorul zonei euro.

4.3.6. Dialogul macroeconomic a fost creat de Consiliul European, la Köln, în iunie 1999, pentru a realiza un mix de politici macroeconomice orientate spre stabilitate și creștere, și anume o interacțiune lină între evoluția salariilor, politica monetară și politica fiscală. Obiectivele acestui dialog sunt mai actuale decât oricând: sporirea creșterii economice și a ocupării forței de muncă, menținând stabilitatea prețurilor, valorificarea potențialului de producție și mărirea potențialului de creștere ⁽²²⁾. CESE regretă că, în decursul anilor, acest instrument a fost neglijat și nu a fost utilizat de la declanșarea crizei pentru a democratiza instrumentele *guvernanței economice* și a consolida nivelul de conștientizare a responsabilității în interiorul zonei euro, respectiv al UEM.

⁽¹⁹⁾ Contribuția COSAC XLIX, Dublin, iunie 2014.

⁽²⁰⁾ CESE: „Consecințele sociale ale noii legislații privind guvernanța economică”, 2012 (JO C 143, 22.5.2012, p. 23).

⁽²¹⁾ A se vedea nota de subsol 14.

⁽²²⁾ Rezoluția Consiliului European referitoare la Pactul european pentru ocuparea forței de muncă, Consiliul European de la Köln, 3 și 4 iunie 1999.

4.3.7. CESE este convins că dialogul macroeconomic în zona euro (MED-EURO) poate contribui în mod decisiv la o dezvoltare democratică și socială a UEM, în măsura în care participanții la dialog vor ști să corespundă cerințelor acestuia. Menținerea capacității de dialog în cadrul MED-EURO impune o limită privind numărul de participanți. Pe lângă reprezentanții partenerilor sociali, ai Băncii Centrale Europene, ai Eurogrupului și ai Comisiei (cu respectarea deplină a autonomiei și a independenței lor), ar trebui să participe pe picior de egalitate președintele Comisiei pentru afaceri economice și monetare a Parlamentului European.

4.3.8. CESE consideră că dialogul macroeconomic în zona euro ar trebui să aibă loc cel puțin de două ori pe an și să constituie o parte integrantă a guvernantei economice a UEM. Prin urmare, rezultatele și concluziile sale trebuie avute în vedere atât la elaborarea analizei anuale a creșterii, cât și a tabloului de bord și a recomandărilor specifice fiecărei țări. În contextul global al politicilor monetare, bugetare și salariale în cadrul UEM, se poate crea un climat de încredere și o convergență mai mare, fără a pune în pericol negocierile colective libere. Acest lucru ar putea – în analogie cu Pactul de stabilitate și de creștere – duce la un grad mai mare de angajament transparent din partea tuturor actorilor economici, având un efect comparabil cu un pact de stabilitate și de ocupare a forței de muncă. În acest context, CESE subliniază importanța unei interacțiuni armonioase între politica monetară, politica bugetară și evoluția salariilor pentru creștere economică și locuri de muncă, ceea ce ar duce la sporirea încrederii în uniunea monetară.

4.3.9. Aceasta este o abordare diferită de propunerea celor cinci președinți – prin analogie cu propunerea Bruegel – privind crearea de instituții naționale în domeniul concurenței, care să însoțească procesul de formare a salariilor la nivel național. Conform propunerii celor cinci președinți, aceste instituții naționale din domeniul concurenței trebuie coordonate la nivel european. O consultare timpurie a partenerilor sociali înainte de raportare ar fi fost utilă, întrucât, în forma sa actuală, propunerea președinților are puține șanse de reușită.

4.3.10. Perspectivă: UEM va rămâne fragilă dacă nu se realizează reforme politice și instituționale fundamentale. Comitetul este extrem de îngrijorat cu privire la stabilitatea UE, deoarece reformele necesare – cu sau fără modificări aduse tratatelor – au loc numai în ultimul moment și doar în urma unor presiuni puternice. Este nevoie de o nouă consolidare a coeziunii sociale, politice și economice în UE și de continuarea în mod coerent a integrării economice și monetare, ca bază pentru buna funcționare a UEM. Dacă membrii parlamentelor, politicienii și partenerii sociali nu au curaj, atât la nivel național, cât și la nivel european, să poarte dezbateri cu societatea civilă și să găsească cele mai bune soluții, UEM nu va fi încununată de succes.

Bruxelles, 17 septembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE
